

09

Årsmelding 2009

Hovedstyrets beretning 2010

Norges forskningsråds hovedstyre 2007- 2010.

Øverst fra høyre: Knut Liestøl, Johs. Kolltveit (ansattes repr.), Ole Henrik Magga og Geir Stene-Larsen. Venstre rekke: Kari Melby, Unni Steinsmo, Tarjei Nødtvedt Malme (ansattes vararepr.) og Peter Wesenberg. Margareth Øvrum og Vibeke Hammer Madsen var ikke til stede da bildet ble tatt. Foto: Sverre Jarild

1 Forskningsrådet står sentralt som rådgiver og iverksetter i norsk forskningspolitikk

I sin nyttårstale for 2010 gjorde statsminister Jens Stoltenberg det til et hovedpoeng at kunnskap er nøkkelen til våre utfordringer, globalt som nasjonalt. Han pekte på at investeringer i forskning, utvikling og utdanning er kunnskapssamfunnets grunnlag.

Forskningsrådet er gitt en helt sentral rolle som strategisk aktør i utvikling og gjennomføring av forskningspolitikken. Rådet skal være rådgiver gjennom innspill til det forskningspolitiske nivået om hvordan det bør satses i norsk forskning. Rådet er også iverksetter gjennom forvaltning av en stor del av de offentlige midlene til forskning og utvikling, og ivaretar ellers omfattende nettverks- og møteplassfunksjoner. I 2009 investerte det offentlige 22,3 mrd kroner i forskning og utvikling, når Skattefunnordningen inkluderes. Forskningsrådet fordelte 6.4 mrd kroner i 2009. Veksten fra året før var på 12.7% og Rådet forvaltet halvparten av dette års vekst i offentlige midler til forskning.

Samlet har veksten i offentlig investeringer i FoU vært på 6,5 mrd. kroner i den siste femårs-perioden, og Forskningsrådet har fått økt sitt budsjett med nesten 2 mrd. kroner i samme periode. Det er Rådets oppfatning at norsk forskning er i en god utvikling. Dette skyldes flere forhold: Mer av midlene er brukt til større og mer langsiktige bevilgninger til de aller beste. I

tillegg har det internasjonale samarbeidet skutt fart, ikke minst gjennom deltakelsen i EUs forskningsprogrammer. Men også uavhengig av EU har vi fått fram synlige norske forskningsmiljøer som er blitt attraktive for utenlandske kolleger og med bred internasjonal deltakelse. Forskningsrådet har også vært sterkt opptatt av etterslepet i infrastruktur-investeringer i norsk forskning, og har utarbeidet en nasjonal strategi for dette området. Det var et avgjørende gjennomslag at Regjeringen i 2009 fikk etablert et infrastrukturfond som i ti år vil gi en årlig avkastning, og Rådet har så langt kunne gi tilsagn om 500 mill kroner til dette formålet.

I lys av de globale utfordringene fastsatte Stortinget gjennom klimaforliket en betydelig vekst til miljøvennlig energi, CO2-håndtering og klimaforskning. Forskningsrådet ga i 2008 innspill til behandlingen av klimameldingen, og har hatt en helt sentral rolle i oppfølgingen av klimaforliket. I 2009 har Rådet disponert over 300 mill kroner til dette og fikk på plass åtte forskningssentre for miljøvennlig energi (FME). Opptrappingen vil ha vesentlig betydning for norsk forsknings styrke på dette feltet, og for muligheten til næringsmessig innovasjon på energiområdet.

For å fange opp kunnskapsbehov på områder som ikke dekkes av noe eget program, er det etablert en generell støtteordning for næringslivet kalt ”brukerstyrt innovasjonsarena” (BIA). I 2009 disponerte ordningen 410 millioner kroner. Etter innspill til Regjeringens arbeid med en krisepakke, fikk Rådet tilført ytterligere 175 millioner for å styrke næringsrettet forskning og rekruttering.

Forskningsrådets strategi peker ut forskningssystemets struktur og effektivitet som avgjørende for videre framgang. Fjorårets forskningsmelding legger også avgjørende vekt på samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon, og dette vil være et viktig perspektiv for Rådets arbeid. Implementering av nytt basisbevilgningssystem for instituttsektoren, infrastrukturens satsingen og senterbevilgninger er eksempler på tiltak med tydelige mål for forskningssystemet. Etablering av regionale forskningsfond, nordområdesatsingen og tilrettelegging for økt internasjonalt samarbeid, særlig i forhold til utviklingen av det europeiske forskningsområdet (ERA), er andre eksempler. Det brukes betydelige ressurser til læring, formidling og kommersialisering i programmene, noe som bidrar til oppbygging av kunnskapsallmenningen, kunnskap for politikkutforming, og innovasjon og næringsutvikling.

2 Forskningsrådet driver omfattende forskningspolitisk rådgivning

Forskningsrådet fyller en viktig rolle som rådgiver for myndighetene i spørsmål som angår forskningspolitikken. Hvert år avgir Forskningsrådet egne budsjettforslag som konkretiserer prioriteringer i offentlig FoU-innsats. Rådet gir også innspill til aktuelle politiske prosesser i tillegg til å utarbeide utredninger, strategier, statistikk og andre bidrag til kunnskapsgrunnlaget for forskningspolitikken.

Oppfølging av forskningsmeldingen

I april 2009 la Regjeringen fram sin stortingsmelding om norsk forskningspolitikk. Den nye forskningsmeldingen viderefører sentrale deler av forskningspolitikken, men legger også opp til fornyelse – særlig med vekt på forskningens betydning for å løse viktige samfunnsutfordringer.

Forskningsrådet ble sterkt engasjert i arbeidet med den nye forskningsmeldingen både gjennom en rekke skriftlige innspill og gjennom deltakelse i arbeidsprosessen. Hovedstyret behandlet i januar 2009 et samlet innspill. Dette var basert på Forskningsrådets nye strategi

for 2009-2012 som hadde bred forankring i styresystemet og eksternt gjennom høringsprosessen. Det ble anbefalt at meldingen skulle utformes på et overordnet nivå i henhold til rollefordelingen i det forskningspolitiske systemet, og gi rom for utnyttelse av øvrige aktørers bidrag i den mer detaljerte politikkutforming. utfordringer i lys av finanskrisen burde etter Forskningsrådets syn også adresseres. Styret er tilfreds med at Forskningsrådets innspill fikk godt gjennomslag i meldingsarbeidet. Forskningsrådet har ellers fulgt opp meldingen ved å etablere arbeidsgrupper som skal sikre at meldingens overordnede målsettinger ivaretas i rådets daglige arbeid.

Budsjettforslag med vekst på 1,77 milliarder

Det årlige budsjettforslaget er Forskningsrådets viktigste råd til Regjeringens arbeid med neste års statsbudsjett. Her skisseres utfordringer på hvert enkelt fagfelt. Forslaget er et uttrykk for tydelige prioriteringer av fagfelter, både i en ekspansiv ramme og for et eventuelt nullvekstalternativ. Forskningsrådets *budsjettforslag* for 2011 inneholder fire hovedprioriteringer: klima og energi, forskningsinfrastruktur, en åpen vitenskapelig kvalitetsarena, samt mer forskning i næringslivet. Forslaget omfatter også en sterk satsing på helserelatert forskning, internasjonalisering, basisbevilgninger til instituttsektoren og de øvrige målområder i Forskningsmeldingen. Forslaget har en samlet vekstramme på 1,77 milliarder kroner, rettet mot de 16 ulike departementene som bevilger til forskning gjennom Forskningsrådet.

Polarpolicy

Norge er internasjonalt ledende som polarforskningsnasjon, både i Arktis og Antarktisk. Hovedstyret vedtok et nytt policydokument for norsk polarforskning i 2009. Dokumentet omfatter for første gang forskning både i Arktis og Antarktis. Det legges opp til prioritering av de forskningsområdene som er viktigst for Norge og for vår internasjonale forvaltning av polarområdene, ut fra faglig styrke og kvalitet i forskningsmiljøene, infrastruktur, naturgitte fortrinn og styringssignaler i forsknings-, miljø-, ressurs- og næringspolitikken. Polarforskningen omfatter naturvitenskapelige problemstillinger innen klima, miljøgifter og biologisk mangfold, forskning med betydning for den økonomiske virksomheten, men også viktige temaer innen samfunnsvitenskap, jus og humaniora. Et hovedfokus i strategien er behovet for integrerte observasjonssystemer i Arktis, en oppfølging av den intensiverte observasjonsinnsatsen under Det internasjonale polaråret (IPY).

Etablering av regionale forskningsfond

De regionale forskningsfondene er en nyskapning i det forskningspolitiske landskapet. Etter at Regjeringen i 2007 vedtok å etablere slike fond, fikk Forskningsrådet i 2008 oppgaven å utrede hvordan fondene burde organiseres. I 2009 har Rådet hatt en viktig rolle i videre konkretisering av hvordan fondene skal drive sin virksomhet og hvordan man skal ivareta nødvendig kvalitetssikring og koordinering. Styret er tilfreds med Rådets gjennomslag i dette arbeidet og at Rådet er gitt en sentral rolle i forvaltningen av fondene. Det er etablert en egen regionalavdeling i Forskningsrådet for å styrke koordineringen av den regionale aktiviteten og for å bidra til samordning og felles læring.

Bedre utnyttelse av Norges biobanker

Bioteknologi og biomedisin er en stor og voksende sektor internasjonalt. Det enestående biobankmaterialet som i dag finnes i norske biobanker, er gjenstand for betydelig interesse både fra forskningsmiljøer, næringsliv og industri. På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet nedsatte Forskningsrådet i 2008 en arbeidsgruppe som har utredet de etiske, juridiske og politiske forutsetningene for næringsutvikling og kommersiell utnyttelse av norske, humane biobanker. Arbeidsgruppen understreker at det haster for Norge å posisjonere seg overfor konkurrentene i et voksende internasjonalt marked. En vellykket næringsutvikling av biobankene er avhengig av politisk vilje til aktiv offentlig deltagelse. Det kan skje delvis gjennom langsiktig eierskap og delvis ved å bevilge tilstrekkelig startkapital. Gruppen regner med at Norge har et tidsvindu på to til fem år, dersom vi til fulle skal klare å utnytte det betydelige potensialet som allerede ligger i norske biobanker.

3 Forskningsrådet forvalter nærmere 30 prosent av offentlige midler til forskning

Forskningsrådet formidler om lag en tredel av all offentlig finansiering av forskning. Pengene fordeles etter konkurranse til universiteter og høyskoler, institutter og bedrifter. Mens øvrig offentlig støtte gjerne fordeles som rammebevilgninger til institusjonene, er Forskningsrådets bevilgninger kvalitetssikret av uavhengige eksperter, som vurderer alle søknader om midler fra Forskningsrådet.

Forskningsrådet samordner bevilgninger fra 16 departementer

I sin finansieringsrolle samordner Forskningsrådet midler fra 16 departementer, og har ansvar for forskning innenfor alle fag- og temaområder. Omtrent en tredel av alle offentlige forskningskroner formidles gjennom Forskningsrådet. Gjennom strategiarbeid, budsjettforslagsprosess, programplanlegging og nettverk nedlegges et betydelig arbeid for å utvikle sektorovergripende samordning av forskningsinnsatsen. Mange programmer har finansiering fra en rekke departementer. Også i 2009 har Forskningsrådet deltatt aktivt i et vellykket arbeid for å samordne FoU-oppfølgingen av Klimaforliket. Forskningsrådet er imidlertid avhengig av tilstrekkelige midler uten detaljerte og sektoravgrensede føringer, for eksempel gjennom Forskningsfondet, for å kunne bidra til helhet og langsiktighet i offentlig forskningsfinansiering. Dette er en viktig utfordring framover.

Forskningsrådets budsjett vokste med 13 prosent

Regnskapet for 2009 viser at Forskningsrådet fordelte 6,4 mrd kroner til forskning. Dette er en vekst i FoU-midler på 728 mill. kroner eller 12,7 prosent i forhold til 2008. Forskningsrådets andel av den samlede veksten i bevilgningen til FoU over statsbudsjettet var i 2009 på rundt 50 prosent, en oppgang fra 19 prosent i 2008. Som et resultat av Stortingets klimaforlik, ble det gitt en bevilgningsvekst på 300 millioner kroner til forskning på fornybar energi. Det ble også gitt betydelig vekst til forskningsinfrastruktur, brukerstyrt næringsrettet forskning, og vekst i forbindelse med innføring av nytt basisbevilgningssystem for instituttsektoren.

Fortsatt vekst for miljøvennlig energi

Forskningsrådet har i løpet av 2009 trappet opp satsingene rettet mot miljøvennlig energi. I februar offentliggjorde Rådet navnene på åtte nye nasjonale forskningssentre for miljøvennlig energi (FME). Sentrene dekker de sentrale områdene innenfor miljøvennlig energi; offshore vind(2 sentre), sol, bioenergi, CO₂-håndtering (2 sentre), energieffektive bygg og design-løsninger for fornybar energi. RENERGI-programmet har også hatt en kraftig opptrapping av porteføljen i 2009.

Klimaforskningen trenger høyere prioritet

Klimaforliket i Stortinget innvarsler en sterkere satsing på klimaforskning. Forskningsrådet definerer klimaforskning som forskning på klimasystemet, konsekvenser av klimaendringer, tilpasning til endring og politiske tiltak, mens forskning på miljøvennlig energi ikke defineres innenfor begrepet. Forskningsrådet har de siste to årene prioritert midler til klimaforskning i sine budsjettforslag. Det regjeringsoppnevnte Klima21-utvalget har anbefalt en økning av bevilgninger over statsbudsjettet på minst en milliard kroner innen 2015. Forskningsrådet slutter seg til denne anbefalingen, og har for budsjettåret 2011 anbefalt en økning på 300 millioner kroner.

Klimaforskning er en integrert del av mange programsatsinger, men NORKLIMA er Forskningsrådets hovedkanal for finansiering på feltet. Den nåværende programfasen strekker seg ut 2013.

Store program ble midtveisevaluert

Et eksternt ekspertpanel leverte i mars 2009 en midtveisevaluering av Forskningsrådets *Store programmer*. Evalueringen konkluderte med at Store programmer er godt egnet for å forvalte sentrale politiske forskningsprioriteringer, men anbefalte samtidig at programmene videreutvikles som virkemiddel, bl.a i lys av at de er mangelfullt koordinert på tvers av departementene. Forskningsrådet følger opp evalueringen gjennom to delprosjekter. I det ene følges dagens sju løpende store programmer opp med gjennomgang og forbedring av arbeidsform, rammebetingelser med mer, for gjenstående programperiode. I det andre er fokuset på Forskningsrådets rolle og arbeid innenfor nasjonale prioriterte satsingsområder med vekt på analyser, strategiutvikling, virkemiddeltilpassing, koordinering med mer.

Viktige tiltak for grunnforskningen

Forskningsrådet finansierer grunnforskning gjennom flere programmer og satsinger. Den frie prosjektstøtten, som er en åpen arena for grunnleggende forskning av høy kvalitet uavhengig av tematiske prioriteringer, er et sentralt virkemiddel. Forskningsrådet foreslo i 2009 å utvide den frie prosjektstøtten med 30 prosent etter mange år med uforandrede økonomiske rammer. Rådet har arbeidet målrettet med å utvide finansieringsgrunnlaget for ordningen gjennom medfinansiering fra sentrale sektordepartementer. Statsbudsjettet for 2010 ga ikke gjennomslag for dette.

Å skape gode forskningsvilkår for de beste forskere, har også i 2009 vært en prioritert oppgave for Forskningsrådet. Ordningen med Sentre for fremragende forskning (SFF) skal videreføres, og styret har vedtatt prinsipper for hvordan man skal håndtere utfasing av SFF-bevilningen iht. tidsbegrensningen i ordningen. Forskningsrådet har også begynt det praktiske arbeidet med å forberede en ny utlysning. Forskningsrådet fremmet i 2009 også forslag om en ny runde med utlysninger innenfor ordningen Yngre, fremragende forskere (YFF).

Virkemidler som styrker næringslivsforskningen

Forskningsrådet har et bredt spekter av støtteordninger for bedrifter som ønsker å bruke forskning i sitt utviklingsarbeid. Det næringsrettede tilbudet er oftest organisert i ulike programmer som dekker tematiske eller strategiske forskningsområder, medregnet de Store programmene. Satsingene har stor spennvidde, fra energi til IKT, mat og transport. Områder som ikke dekkes av noe eget program fanges opp av den generelle støtteordningen *Brukerstyrt Innovasjonsarena (BIA)*. I tillegg til programmene har Forskningsrådet en rekke andre næringsrettede ordninger som eksempelvis *SkatteFUNN*, støtte til nettverk og kompetansemegling.

Den næringsrettede forskningen bidrar til å bygge broer mellom bedrifter, forskningsinstitutt og academia. Norsk næringsliv tar et betydelig ansvar for forskerutdanning gjennom de doktorgradsstipendiater som utdannes i prosjekter finansiert av Forskningsrådet. En viktig brikke i denne jobben er også satsingen på *Nærings-ph.d.* Dette gir muligheter for ansatte i en bedrift til å ta en doktorgrad mens de fortsatt er ansatt i bedriften. I 2009 var det 720 Phd- og postdocstipendiater (hvorav 280 kvinner) i 1100 aktive innovasjons- og kompetanseprosjekter.

Oppfølging av strategi for infrastruktur

For Norge er det viktig at man satser tilstrekkelig på infrastruktur. Dette gir forskningsmiljøene økte muligheter til å arbeide i den internasjonale forskningsfronten. Forskningsrådet har begynt å implementere den tiårige nasjonale strategien for forskningsinfrastruktur, og har dette året gjennomført første runde med utlysninger innenfor alle kategorier. Til sammen 500 millioner kroner ble lyst ut og ved første utlysning kom det inn søknader om støtte på i alt 6,7 mrd kroner.

Den nasjonale satsingen for forskningsinfrastruktur prioriterer utstyr med tydelig nasjonal karakter med stor strategisk betydning for norsk forskning. I 2009 fikk 26 prosjekter innenfor avansert vitenskapelig utstyr, eInfrastruktur, forprosjekter til storskala fasiliteter, samt databaser og vitenskapelige samlinger tildelt 272 millioner kroner. Det første vedtaket om tildelinger til storskala fasiliteter fattes i april 2010, der de 228 millioner kroner som gjenstår skal deles ut.

Forskningsrådet satset sterkt på Polaråret

Det internasjonale polaråret (IPY) startet i mars 2007 som et intensivt, internasjonalt koordinert observasjons- og datainnsamlingsprogram over to år. I Norge er Polaråret et 4-årig program som avsluttes i 2010. Forskningsrådet har koordinert den norske deltakelsen, under en internasjonal felleskomite ledet av Verdens vitenskapelige union (ICSU) og Verdens meteorologiske organisasjon (WMO). Forskere fra mer enn 60 land har deltatt i programmet. Blant de landene som tilførte ekstra midler til polarforskning under Polaråret, var Norge tredje største bidragsyter. Norges sentrale rolle er også tydelig ved at Forskningsrådet er vertskap når polarforskere fra hele verden oppsummerer sine vitenskapelige resultater i Oslo i juni 2010. Dette blir den største internasjonale polarforskningskonferansen som er avholdt noensinne. Polaråret er allerede i ferd med å bidra med avgjørende ny kunnskap om årsaker til og virkninger av klimaendringene i Arktis og Antarktis - kunnskap som vil være en viktig del av grunnlag for neste rapport fra FNs klimapanel IPCC og for COP 16 i november 2010. Den koordinerte innsatsen har ført til at man har oppnådd mye mer enn det de nasjonale budsjettøkningene til polarforskning skulle tilsi.

Likestilling er avgjørende for bedre rekruttering

Forskningsrådet har en handlingsplan for likestilling og kjønnsperspektiver i forskning, og har som målsetting å øke vår innsats og framstå som en sentral aktør for å fremme likestilling i norsk forskning. God rekruttering av kvinner til forskningsarbeid er helt avgjørende for at Norge skal kunne hevde seg som forskningsnasjon. Det typiske bildet er at kvinner utgjør en høy andel av masterstudentene, men at denne andelen minker drastisk gjennom karriereløpet. På professornivå er andelen kvinner bare 18 prosent, og med dette ligger Norge omtrent på det europeiske gjennomsnittet.

I samarbeid med den statlige komiteen Kvinner i forskning (Kif-komiteen), Nordforsk, Nordisk institutt for kunnskap om kjønn (NIKK) og Kunnskapsdepartementet arrangerte Forskningsrådet i 2009 en større nordisk forskningspolitisk konferanse om kjønn og kvalitet i forskning. Konferansen hadde innlegg fra forskere og sentrale forskningspolitiske aktører i Norden og samlet ca 200 deltakere. Det er også avholdt to andre konferanser med tema *Innovasjon uten kvinner?* (i samarbeid med Innovasjon Norge og SIVA) og *Likestilling i instituttsektoren* (i samarbeid med Kif-komiteen og Forskningsinstituttene Fellesarena (FFA)).

Forskningsrådet har i 2009 utgitt en rapport som oppsummerer funn fra Forskningsrådets utlysninger innen SFF, YFF og SFI: *Likestilling i forskning – hva fungerer? En analyse av tildelingsprosessene i Forskningsrådets kvalitetssatsinger YFF, SFF og SFI.*

4 Forskningsrådet er en viktig møteplass

Forskningsrådet spiller en viktig rolle som møteplass for institusjoner, departementer, politiske miljøer, medier og allmennhet. Møteplassfunksjonen har høy prioritet og blir stadig viktigere. I 2009 registrerte Forskningsrådet 14.900 besøkende til sine lokaler mot 12.880 året før.

Forskningsrådet deltar aktivt i samfunnsdialogen

Forskningsrådet bidrar aktivt i debatter som er knyttet til forskning og utvikling, både i medier og i formelle organer. I 2009 var Forskningsrådet synlig i 4366 medieoppslag. Forskningsrådet har et aktivt samspill med de politiske miljøene og har for eksempel hvert år besøk av Stortingets KUF-komite. I tillegg deltar Rådet på Stortingets høringer der det er relevant. Nesten hvert år arrangeres en studiereise for et knippe av de politiske rådgiverne på Stortinget.

Internt arbeider Forskningsrådet med å styrke egen evne til forsknings- og innovasjonspolitisk analyse og rådgivning, og det arbeides aktivt for å dele disse analysene med vår omverden.

Allmennrettede tiltak

Interessen for forskning øker stadig, og de siste årene har vi også sett en gledelig økning i interessen for forskningspolitikk. Forskningsrådet har et nasjonalt ansvar for allmennrettet forskningsformidling og driver flere tiltak, som Nysgjerrigper og Forskningsdagene. Det siste tilskuddet er Pro Scientia med Konkurransen Unge Forskere, tidligere Stiftelsen Unge Forskere. Dette formidlingstiltaket retter seg mot ungdom i ungdomsskolen, videregående skole og året etter (12-21 år).

Forskningsrådet formidlingsportefølje omfatter dermed tiltak rettet mot alle aldersgrupper fra seks år og oppover. Nysgjerrigper, som retter seg mot barn i grunnskolen, tar også i mot

forespørsler fra barnehager. Muligheten for å utvide tiltaket til å omfatte barnehagebarn, vurderes. I tillegg bidrar Forskningsrådet med finansiering og innhold til Forskning.no, en nettavis med nasjonale og internasjonale forskningsnyheter, og utgir bladet Forskning med forskningsformidling og forskningspolitikk. Forskningsrådet vil fortsatt arbeide aktivt for å styrke dialog og forståelse mellom forskningsmiljøene på den ene siden og politikere, medier og publikum på den andre siden.

Hvert år deler Forskningsrådet ut priser for forskningsformidling og fremragende forskning på en åpen festaften i Oslo konserthus.

USAs energiminister Steven Chu besøkte Forskningsrådet

Også i 2009 mottok Forskningsrådet en rekke utenlandske delegasjoner på regjerings- og forvaltningsnivå. Et av høydepunktene var et besøk av den amerikanske energiministeren, Steven Chu, som var i Norge i forbindelse med fredsprisoverrekkelsen til president Obama. På oppdrag fra Olje- og energidepartementet var Forskningsrådet vertskap for Steven Chu under et møte der Chu, som selv er nobelprisvinner i fysikk, fikk treffe framtrepende representanter for norsk energiforskning.

Energiseminar på klimatoppmøtet i København

Forskningsrådet sto sammen med bransjeorganisasjonen Energi Norge som arrangør for et energiseminar i København under klimatoppmøtet i København i desember (COP 15). Seminaret samlet bred deltakelse fra skandinaviske fagmiljøer og politiske miljøer.

Møter i sektoren

Mange av Forskningsrådets ansatte deltar også i felles læringsarenaer sammen med eksperter fra departementer, andre råd og direktorater. Slike prosesser gir anledning til/legger opp til erfaringsutveksling, debatt og felles læring. I tillegg ivaretar Forskningsrådet sin møteplass-funksjon gjennom en rekke møter, seminarer og konferanser i regi av forskningsprogrammene og divisjonene.

Forskningsrådet møter også de ulike forskningsinstitusjonene både gjennom jevnlig møter på ledelsesnivå og gjennom løpende faglig samarbeid.

5 Hvilke utfordringer står Forskningsrådet overfor?

Internasjonalisering av norsk forskning er en hovedutfordring

Norsk forskning internasjonaliseres i økende grad. I 1989 var det internasjonale samforfatterskap i 27 prosent av norske forskeres artikler. I 2008 hadde hele 53 prosent av artiklene slikt samforfatterskap. Økningen har vært særlig sterk i forskere fra EU utenom Norden. Det siste tiåret er også forskningspolitikken mer og mer internasjonalisert. Forskningsrådet deltar som aktør på en grenseløs forskningsarena og skal stimulere og støtte norske FoU-institusjoner og bedrifter til internasjonal deltakelse.

Internasjonal konkurranseevne blir viktigere, og det er nødvendig at våre styrer, utvalg og programkomiteer prioriterer internasjonalt forskningssamarbeid og prosjekter. Endringer i det internasjonale forskningslandskapet innebærer at det etableres nye internasjonale arenaer og

nye former for finansieringssamarbeid, med større forpliktelser. Dette vil også stille nye krav til hvordan Forskningsrådet skal arbeide framover med prioritering, samspill og arbeidsdeling mellom nasjonale og internasjonale satsinger. Forskningsrådet vil måtte ta i bruk flere typer internasjonalt finansieringssamarbeid, med ulik grad av koordinering og risiko.

Det norske forskningssystemet må utvikles mot økt samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon

Et effektivt forskningssystem er en helt sentral forutsetning for kvaliteten på norsk forskning. Struktur og samspill innenfor universitets- og høgskolesektoren ble utredet av Stjernøutvalget, og fjorårets forskningsmelding setter samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon i forskningssystemet ("SAK") høyt på dagsorden. Dette er helt avgjørende for både effektivitet og internasjonal konkurransedyktighet.

Forskningsrådet ønsker å være en sentral medspiller på dette feltet. Virkemidlene må være gjennomtenkt i forhold til hvordan de bidrar til strukturering av forskningssystemet, både når det gjelder samarbeid og muligheter for konsentrasjon og sterkere forskningsledelse. Senter-virkemidlene har vært av stor betydning, og Rådets strategi peker på at slike virkemidler også kan brukes for å skape mer effektive samarbeidsnettverk i det norske systemet. FME-sentrene er klare eksempler på dette.

UoH-sektoren står overfor store utfordringer både knyttet til sitt utdanningsoppdrag og til forskning. Handlingsromutvalget har pekt på noen av disse utfordringene, og Forskningsrådet vil aktivt følge opp gjennom virkemidler som understøtter institusjonenes selvstendighet og evne til god ressursutnyttelse.

Ny kunnskap er viktig for å løse næringsutfordringer

Norges høye verdiskaping er knyttet både til kunnskapsnivå, kreativitet, høy produktivitet og et godt naturressursgrunnlag. Vi vet at vi må utvikle vår økonomi i enda mer kunnskapsbasert retning. Samtidig bidrar vår næringsstruktur i dag til at den samlede forskningsinnsatsen i forhold til samlet verdiskaping er lav. Dette gir de offentlige investeringer i kunnskap en viktigere rolle. For å mestre utfordringen om større verdiskaping, må vi være helt på topp i offentlige investeringer i kunnskap. Vi må bygge videre på våre sterke næringer og nasjonale fortrinn, og kunnskap blir et stadig viktigere fundament for verdiskaping.

En viktig indikator er i hvilken grad vi lykkes med å tiltrekke oss utenlandsk kompetanse og kapital. Lykkes vi med å holde på utenlandskeide FoU-sentre i Norge, og til og med tiltrekke oss nye satsinger, vil det styrke norsk næringslivs internasjonale konkurranseevne. I mars 2010 kunngjorde General Electric at de vil legge store deler av sin europeiske havvind-virksomhet til Norge. Den offensive satsingen på energiforskning som startet med klimaforliket i 2008 og som fortsatte gjennom 2009, har vært et viktig bidrag til denne beslutningen – og bør tjene som eksempel for norsk forskningspolitikk i perioden som kommer.

6 Forskningsrådets interne virksomhet

Norges Forskningsråd er en forvaltningsbedrift med særskilte fullmakter. Det er lokalisert i Oslo, men har også eget kontor i Brussel og 13 ansatte som er lokalisert i andre fylker.

Forskningsrådet tildelte 6 754 mill kr videre, hovedsakelig til forskningsmiljøer og bedrifter. Dette var en økning på 372 mill kr sammenlignet med 2008. Det har vært et mål at overføringer fra ett år til neste skal reduseres. Relativt sett har overføringene til 2010 gått ned sammenlignet med tidligere overføringer. Hovedstyret satte i 2007 et mål om at overføringene til 2009 ikke skulle utgjøre mer enn 15 % av disponibelt budsjett. Dette målet ble nådd. Regnskapsmessige overføringer til 2010 utgjør 973 mill. kroner. Dette innebærer at overføringenes andel av disponibelt budsjett har gått ytterligere ned og utgjør nå 12,6 prosent. Dette er muliggjort gjennom omfattende tiltak, herunder langsiktig programbudsjettering og realistisk prosjektbudsjettering. De aller fleste programmer og aktiviteter har nå et akseptabelt overføringsnivå.

Hovedstyret har lagt til grunn at totale administrasjonskostnader ikke bør overstige 8 % av Forskningsrådets omsetning. Midler til administrasjon tildeles fra en øremerket administrasjonsbevilgning fra Kunnskapsdepartementet og gjennom refusjoner fra andre deler av inntektene. Administrasjonsregnskapet var i 2009 på 386 mill kr. I tillegg blir noen programmer belastet administrasjonskostnader til spesielle tiltak. I sum var totale administrasjonskostnader på 7,6 prosent av omsetningen i 2009.

Forskningsrådet disponerer eiendommer. Dette er en egen resultatenhet. Eiendomsfondet var ved utgangen av 2009 på 26 mill kr. Inntektene for 2009 var på 8,7 mill kr og besto hovedsakelig av festeavgifter. Kostnadene var på 2,6 mill kr.

Forskningsrådets administrasjon utgjør 383,3 årsverk (398 personer) ved utgangen av 2009. Seniorrådgiverne utgjør den største stillingsgruppen med 112,7 årsverk. 61 % av Forskningsrådets ansatte er kvinner. I Hovedstyret og divisjonsstyrene er kvinneandelen minst 40 %.

Forskningsrådet har et kontinuerlig fokus på arbeidsmiljøspørsmål og driver forebyggende HMS-arbeid bl.a. gjennom regelmessig kartlegging av det fysiske og psykososiale arbeidsmiljø, medarbeiderundersøkelser annethvert år, oppfølging av sykemeldte samt samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Sykefraværet i Forskningsrådet er på 3,6 % - og er dermed lavt slik det har vært de siste årene. Tilbakemeldinger fra medarbeiderundersøkelsen i 2009 tyder på at de aller fleste medarbeidere opplever stor grad av trivsel både med egen arbeidssituasjon og Forskningsrådet som arbeidsplass. Som tidligere undersøkelser tyder også resultatene i 2009 at mange medarbeidere opplever for stor arbeidsbelastning – spesielt i lederfunksjoner.

Forskningsrådet har gjennom sine rutiner for tilsetting forpliktet seg til å ta likestillingshensyn. Kvinneandelen blant ledere og rådgivere er på hhv. 64 % og 53 %. I konsulentgruppen er kvinneandelen 90 %. Det er 20 ansatte med innvandrerbakgrunn i administrasjonen. Gjennom tilsettingsrutinene har Forskningsrådet forpliktet seg til å innkalle kvalifiserte innvandrere til intervju.

Det fysiske arbeidsmiljøet er tilrettelagt for funksjonshemmende.

Virksomheten forurenser ikke det ytre miljø i betydelig grad.

Forskningsrådet arbeider kontinuerlig med forbedringer i den administrative virksomheten. Sakene som har hatt stor oppmerksomhet i 2009 er bl.a.:

- utvikling av kunnskapsgrunnlaget for FoU-strategisk analyse og rådgivning
- tverrdepartementalt samarbeid for å etablere felles retningslinjer for departementenes mål- og resultatstyring av Forskningsrådet
- regelmessig analyse av Forskningsrådets FoU-portefølje for å sikre godt grunnlag for egen politikk- og virkemiddelutforming
- utvikling av et bedre system for styring personalressurser og finansiering av administrasjonskostnader
- effektivisering og kvalitetssikring av arbeidsprosesser tilknyttet programdrift
- profesjonalisering og effektivisering av arbeid med offentlige anskaffelser
- videreutvikling av IT-verktøy som understøtter arbeidskrevende saksbehandlingsprosesser tilknyttet FoU-virksomheten
- oppfølging av Forskningsrådets kompetansestrategi og synliggjøring/videreutvikling av kompetanseutviklingstiltak relatert til strategien
- gjennomføring av et lederutviklingsprogram for ledere med personalansvar

Oslo, 31. desember 2009

15. april 2010

I styret for Norges forskningsråd

Geir Stene-Larsen
(leder)

Unni Steinsmo
(nestleder)

Knut Liestøl

Kari Melby

Margareth Øvrum

Vibeke Hammer
Madsen

Ole Henrik Magga

Johs. Kolltveit
(ansattes repr.)

Arvid Hallén
(adm.dir.)

RESULTATREGNSKAP 1.1. - 31.12

(1.000 kr.)

	Note	2009	2008
INNETEKTER			
Generelle midler	2	5 444 496	4 837 637
Spesielle midler	2	1 100 685	986 059
Andre offentlige og private tilskudd		178 976	169 086
Salgs- og oppdragsinntekter		18 559	15 820
Sum inntekter		<u>6 742 716</u>	<u>6 008 602</u>
DRIFTSKOSTNADER			
Forskningsprogrammer	3	3 370 995	3 061 416
Frittstående prosjekter	3	744 791	729 611
Infrastrukturtiltak	3	1 661 121	1 454 589
Nettverkstiltak	3	449 972	434 471
Diverse FoU-kostnader	3	120 151	122 280
Forvaltning		88 001	195 934
Lønnskostnader	4	319 265	298 913
Ordinære avskrivninger	5	28 441	30 363
Andre driftskostnader	3	(28 475)	54 132
Sum driftskostnader		<u>6 754 262</u>	<u>6 381 709</u>
FINANSPOSTER			
Finansinntekter		5 148	10 797
Rentekostnader		(191)	(1 253)
Andre finansposter		(9)	
Sum finansposter		<u>4 948</u>	<u>9 544</u>
RESULTAT INKL. ADMINISTRATIVE- OG FORSKNINGSFORPLIKTELSE			
		<u>(6 598)</u>	<u>(363 563)</u>
Administrativ avsetning	11	(2 227)	(8 404)
Forskningsforpliktelser	10	(205)	(279 973)
RESULTAT ETTER ADMINISTRATIVE- OG FORSKNINGSFORPLIKTELSE			
		<u>(4 166)</u>	<u>(75 186)</u>
Disponeringer av årets resultat			
Endring pensjonsforpliktelser	13	(9 800)	(18 850)
Eiendomsfond	9	6 047	(52 825)
Investeringsfond	12	(413)	(3 511)
Sum disponeringer		<u>(4 166)</u>	<u>(75 186)</u>

BALANSE 31.12.09

(1.000 kr)

	Note	<u>31.12.2009</u>	<u>31.12.2008</u>
EIENDELER			
Anleggsmidler			
Varige driftsmidler			
Tomter	5	9 555	17 715
Bygninger	5		
Maskiner, inventar og lignende	5	68 125	49 706
Sum varige driftsmidler		<u>77 680</u>	<u>67 421</u>
Finansielle anleggsmidler			
Langsiktige fordringer	7	781	2 004
Sum finansielle anleggsmidler		<u>781</u>	<u>2 004</u>
Sum anleggsmidler		<u>78 461</u>	<u>69 425</u>
Omløpsmidler			
Fordringer på departement			5 000
Kortsiktige fordringer		115 971	77 063
Kasse, bank, postgiro	6	<u>2 165 709</u>	<u>2 128 363</u>
Sum omløpsmidler		<u>2 281 680</u>	<u>2 210 426</u>
SUM EIENDELER		<u><u>2 360 141</u></u>	<u><u>2 279 851</u></u>

EGENKAPITAL OG GJELD

		<u>31.12.2009</u>	<u>31.12.2008</u>
Egenkapital			
Eiendomsfond	9	26 137	20 090
Investeringsfond	12	58 635	59 048
Sum egenkapital		<u>84 772</u>	<u>79 138</u>
Endring pensjonsforpliktelser	13	<u>(94 204)</u>	<u>(84 404)</u>
Avsetning for forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	13	99 796	88 718
Administrativ avsetning	11	31 943	34 170
Forskningsforpliktelser	10	972 686	980 695
Sum avsetning for forpliktelser		<u>1 104 425</u>	<u>1 103 583</u>
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		1 129 014	1 074 259
Skyldig avgifter og skattetrekk		23 687	6 647
Skyldig lønn og feriepenger		30 244	28 177
Annen kortsiktig gjeld	14	82 203	72 451
Sum kortsiktig gjeld		<u>1 265 148</u>	<u>1 181 534</u>
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		<u>2 360 141</u>	<u>2 279 851</u>

Oslo, 31. desember 2009
15. april 2010

I styret for Norges forskningsråd

Geir Stene-Larsen
(leder)

Unni Steinsmo
(nestleder)

Knut Liestøl

Vibeke Hammer Madsen

Kari Melby

Margareth Øvrum

Ole Henrik Magga

Johs Koltveit
(ansattes repr.)

Arvid Hallèn
(adm.dir)

Kontantstrømoppstilling

(etter den direkte modellen)

2009

Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter

Innbetalinger

innbetalinger av bevilgning (nettobudsjetterte)	6 584 225
innbetalinger av skatter, avgifter og gebyrer til statskassen	
innbetalinger fra statskassen til tilskudd til andre	
innbetalinger fra salg av varer og tjenester	
innbetalinger av avgifter, gebyrer og lisenser(Semestaravgift)	
innbetalinger av tilskudd og overføringer fra andre statsetater	176 303
innbetalinger av utbytte	
innbetalinger av renter	
innbetaling av refusjoner	
andre innbetalinger	20 343

Sum innbetalinger	6 780 871
--------------------------	------------------

Utbetalinger

utbetalinger av lønn og sosiale kostnader	216 674
utbetalinger for varer og tjenester for videresalg og eget forbruk	
utbetalinger av renter	0
utbetalinger av skatter og offentlige avgifter	0
andre utbetalinger	-6 970 199

Sum utbetalinger	-6 753 525
-------------------------	-------------------

Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter *	27 346
---	---------------

Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter

innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	
utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	10 000
innbetalinger ved salg av aksjer og andeler i andre foretak	0
utbetalinger ved kjøp av aksjer og andeler i andre foretak	0
utbetalinger ved kjøp av andre investeringsobjekter	0
innbetalinger ved salg av andre investeringsobjekter	0

Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	10 000
---	---------------

Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter (nettobudsjetterte)

innbetalinger av virksomhetskapital	0
tilbakebetalinger av virksomhetskapital	0
utbetalinger av utbytte til statskassen	0

Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	0
--	----------

Effekt av valutakursendringer på kontanter og kontantekvivalenter	0
---	---

Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	37 346
--	--------

Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	2 128 363
---	-----------

Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	2 165 709
---	------------------

* Avstemming

2009
----

periodens resultat	-4 166
bokført verdi avhendede anleggsmidler	8 160
ordinære avskrivninger	28 441
nedskrivning av anleggsmidler	
netto avregninger	
Endring ikke inntektsført bevilgning	
inntekt fra bevilgning (bruttobudsjetterte)	
arbeidsgiveravgift/gruppeliv ført på kap 5700/5309	
avsetning utsatte inntekter (tilgang anleggsmidler)	
resultatandel i datterselskap	
resultatandel tilknyttet selskap	
endring i forpliktelser knyttet til anleggsmidler	-46 860
endring i varelager	
endring i kundefordringer	49 708
endring i leverandørgjeld	-10 238
effekt av valutakursendringer	
inntekter til pensjoner (kalkulatoriske)	
Pensjonskostnad uten kontanteffekt	11 078
poster klassifisert som investerings- eller finansieringsaktiviteter	1 223
endring i andre tidsavgrensningposter	
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	37 346

Noter til resultatregnskapet og balansen (konsolidert) (alle tall i 1.000 kr)

Note 1.

Generelt

Norges forskningsråd er etablert som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og underlagt de krav som stilles til statlig økonomiforvaltning. Forskningsrådet rapporterer ikke til statsregnskapet på kapittel og post.

Forskningsrådets regnskap er tilpasset til regnskapsloven og Norges forskningsråd revideres av Riksrevisjonen.

Forskningsrådets randsonevirksomhet

Forskningsrådets randsonevirksomheter, Kilden, Teknologirådet og De nasjonale Forskningsetiske komiteer, er konsolidert inn i hovedregnskapet. Randsonene fører særskilte regnskap etter samme regnskapsprinsipper som for Forskningsrådet.

Prinsipper for inntektsføring

Offentlige og private bevilgninger inntektsføres i bevilgningsåret. Mottatte midler og tilskudd som ikke er tildelt eller utbetalt til bevilgningsmottaker er overført som forskningsforpliktelser.

Prinsipper for kostnadsføring

Kostnadsføringen på prosjekter og programmer er utbetalt automatisk i henhold til fremdriften og forbruket i prosjektet. Bevilgninger som er holdt igjen i påvente av godkjenning av sluttrapport for forskningsprosjektene er periodisert i regnskapet. Forskningsrådets administrative kostnader regnskapsføres i den periode de påløper.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler som er eid av Forskningsrådet aktiveres og avskrives dersom de har levetid over 3 år og har en kostpris som overstiger kr. 50.000. Vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger tillegges driftsmidlenes kostpris og avskrives i takt med disse.

Pensjoner og pensjonsforpliktelser

Pensjonsordningene er regnskapsført som ytelsesplaner. For disse ordningene beregnes pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser etter lineær opptjening basert på forutsetninger om diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, fremtidig avkastning på pensjonsmidler samt aktuarmessige forutsetninger om dødlighet og avgang. Pensjonsmidlene er vurdert til virkelig verdi og fratrukket i netto pensjonsforpliktelser i balansen. Endringer i forpliktelsen som skyldes endringer i pensjonsplanene fordeles over antatt gjenværende opptjeningstid. Endringer i forpliktelsene og pensjonsmidlene som skyldes endringer i avvik og beregningsforutsetningene (estimatendringer) fordeles over antatt gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid hvis avvikene ved årets begynnelse overstiger 10% av det største av brutto pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler.

Endringen i årets forpliktelser resultatføres slik som standarden tilsier, resultateffekten blir imidlertid ikke disponert mot egenkapitalen, men føres som endring i pensjonsforpliktelser på en egen linje mellom egenkapital og avsetning for forpliktelse i balansen.

Klassifisering av balanseposter

Fordringer og gjeld som knytter seg til den normale drift klassifiseres som omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Øvrige fordringer og gjeld med forfall ut over ett år er klassifisert som anleggsmidler og langsiktig gjeld.

Kontantstrømoppstilling

Som en del av regnskapet er det utarbeidet en kontantstrømoppstilling som viser hvordan Forskningsrådet har mottatt og anvendt sine midler. Kontantstrømoppstillingen er satt opp etter den direkte metoden.

Note 2. Tilskudd fra departementer

Generelle og spesielle midler fordeler seg slik på departementene i 2009:

Departement	Generelle midler	Spesielle midler	2009 SUM
Nærings- og handelsdepartementet	1 320 800		1 320 800
Kunnskapsdepartementet	2 601 470	135 402	2 736 872
Olje- og energidepartementet	569 500	250	569 750
Fiskeri- og kystdepartementet	308 400	20 000	328 400
Landbruks- og matdepartementet	368 348	32 332	400 680
Miljøverndepartementet	275 978	5 999	281 977
Fornyings- og administrasjonsdepartementet		10 000	10 000
Arbeids- og inkluderingsdepartementet		116 979	116 979
Utenriksdepartementet		219 410	219 410
Helse- og omsorgsdepartementet		227 218	227 218
Barne- og likestillingsdepartementet		21 400	21 400
Samferdselsdepartementet		166 800	166 800
Finansdepartementet		17 800	17 800
Kultur- og kirkedepartementet		8 095	8 095
Justis- og politidepartementet		9 200	9 200
Kommunal- og regionaldepartementet		109 800	109 800
	5 444 496	1 100 685	6 545 181

Generelle midler fordeles av Forskningsrådet etter mål og retningslinjer trukket opp av departementene.
Spesielle midler er bevilgninger øremerket spesifiserte FoU-aktiviteter.

Note 3. Driftskostnader

Divisjon	Forskningsprogrammer	Frittstående prosjekter	Infrastrukturtiltak	Diverse FoU	Nettverks tiltak	Forvaltn.	Felleskostnader	Totalt
Store satsinger	1 910 441	16 591	196 849	12 655	55 693	32	76 076	2 268 337
Vitenskap	358 838	646 961	643 554	50 918	82 614		83 494	1 866 379
Innovasjon	1 092 716	74 400	820 718	6 699	286 599	71 593	85 504	2 438 229
Administrerende direktør		6 839		19 134	24 157		26 964	77 094
Administrasjon				30 745	909	16 376	47 193	95 223
Endring estimerte kostn.	9 000							9 000
Sum driftskostnader	3 370 995	744 791	1 661 121	120 151	449 972	88 001	319 231	6 754 262

Et *Forskningsprogram* er en målrettet og tidsbegrenset forskningsinnsats for å framskaffe ny kunnskap på et avgrenset felt, og omfatter store programmer, brukerstyrte programmer, grunnforskningsprogrammer og handlingsrettede programmer.

Frittstående prosjekter er bevilgninger til forskningsprosjekter som ikke er tilknyttet programmer eller infrastrukturtiltak, og omfatter stipend, prosjekt- og miljøstøtte, frittstående EU-prosjekter og andre frittstående prosjekter.

Infrastrukturtiltak omfatter grunnbevilgninger til institutter, strategiske universitets- og instituttprogrammer, utstyr og instrumenter og andre infrastrukturtiltak, samt sentre for fremragende forskning.

Diverse FoU-kostnader består av kontingenter til nasjonale og internasjonale organisasjoner, informasjons-, formidlings- og publiseringstiltak, planlegging, utredning og evaluering samt stimuleringstiltak og nettverksbygging.

Felleskostnader omfatter kostnader knyttet til Forskningsrådets administrasjon, faglige sekretariater o.l.

Nettverkstiltak er strategiske tiltak for å koble aktører i innovasjonssystemet og støtte til nasjonale samarbeidstiltak og møteplasser, samt internasjonale kontingenter og støtte til nettverksbygging bl.a innenfor EUs forskningssamarbeid.

Forvaltning dekker særskilte forvaltningsoppdrag finansiert av departementene for å administrere tilskuddsordninger eller gjøre spesielle oppgaver som kommer i tillegg til Forskningsrådets ordinære virksomhet. *Estimerte kostnader* er et estimat for påløpte kostnader for prosjekter som er registrert for automatiske utbetalinger, hvor utbetaling ikke er foretatt pr 31.12. Grunnen til at det ikke er foretatt utbetaling er at sluttrapport ikke er godkjent. Det settes av et beløp for påløpte kostnader, fordi kostnaden er påløpt i regnskapsåret, men mangler godkjenning for utbetaling.

Andre driftskostnader i 2009 viser en kreditsaldo. Dette skyldes at refusjonene fra FoU til administrasjon blir ført som en kostnadsrefusjon og ikke som en inntekt. Dette fordi midlene allerede er inntekstført tidligere.

Andre driftskostnader	2009	2008
Refusjon	(131 000)	(111 000)
Andre driftskostnader	102 525	165 132
Andre driftskostnader	(28 475)	54 132

Note 4. Lønnskostnader

Godtgjørelse til Hovedstyret utgjorde for 2009 kr 1 055 000,-.

Samlede godtgjørelser til administrerende direktør er utbetalt med kr 1 835 446,-. (lønn, diett og trekkpliktige naturalytelser) Administrerende direktør er medlem i den kollektive pensjonsordningen i Statens pensjonskasse. Utover dette er det inngått en egen avtale om tilleggspensjon på 66 % av lønn som overstiger 12G og der samlet opptjeningsstid er to åremålsperioder. Lignende avtaler er også inngått for divisjonsdirektørene.

Tidligere administrerende direktør opprettholder lønn og tilleggssytelser fram til og med februar 2010, dog med fradrag for det han tjener innenfor et normal-arbeidsår i andre arbeidsforhold. Etter dette går han over på 75% av lønn med videreføring av pensjonsordningen.

Forskningsrådets administrasjon utgjorde pr. 31.12.2009 387,8 årsverk. I tillegg kommer 36,1 årsverk innleide personer.

Totale lønnskostnader for Norges forskningsråd i 2009:

Tekst	2009	2008
Lønnskostnader	251 664	228 162
Arbeidsgiveravgift	39 039	35 348
Pensjonskostnader	31 562	38 545
Andre kostnader	337	380
Programmers andel lønn, Randsoner	-3 337	-3 523
Sum lønnskostnader	319 265	298 912

Note 5. Varige driftsmidler

Tekst	Anlegg	Gaustadbekkdalen	Totalt
Akk. anskaffelseskost. 01.01.09	219 257	17 715	236 972
Tilgang	46 860		46 860
Avgang		-8 160	-8 160
Utrangerte anlegg	-74 259		-74 259
Akk. anskaffelseskost. 31.12.09	191 858	9 555	201 413
Akk. Avskrivning 01.01.09	169 551	-	169 551
Tilgang(årets avskr.)	28 441		28 441
Utrangerte anlegg	-74 259		-74 259
Akk. avskrivning 31.12.09	123 733	-	123 733
Bokført verdi 31.12.09	68 125	9 555	77 680
Avskrivningstid	3-5 år	Ingen	

Tomter som Forskningsrådet har kjøpt er ført i balansen til kostpris. I tillegg har Forskningsrådet hjemmel (Innst. nr 199, 21.juni 1952) til betydelige arealer i Gaustadområdet som ble overdratt vederlagsfritt fra staten. Forskningsrådet har i 2009 solgt tomten i Sognsveien 72. Tomten ble

solgt for 10 mill. kr, og hadde en bokført verdi på 8,2 mill. kr. Gevinsten vil styrke Eiendomsfondet.

Norges forskningsråd leier kontorlokalene i Stensberggata 26, samt noen omkringliggende lokaler. Årlige forpliktelser i forbindelse med disse kontraktene er ca 22,0 mil. De fleste av disse kontraktene utløper i 2013.

Note 6. Bankinnskudd

Forskningsrådet er underlagt Statens konsernkontoordning, og det innebærer at FoU-midler står på konto i Norges Bank. I tillegg har Forskningsrådet enkelte bankkonti i DnBNOR som er unntatt Statens konsernkontoordning.

Note 7. Langsiktige fordringer

Lån til ansatte består av lønnslån til de ansatte i Norges forskningsråd i henhold til gjeldene avtaler for dette, samt fordring på de ansatte gjennom hjemme-PC avtalen.

Debitor	2009	2008
Ansatte	691	1 943
Fordring Randsoner	90	61
Sum fordringer	781	2 004

Note 8. Leverandørgjeld

Den detaljerte regnskapsføringen av aktiviteten som Norges forskningsråd finansierer, foregår hos bevilgningsmottakere. Bevilgningsmottakere er hovedsaklig universitets- og høyskoler, forskningsinstitutter og næringslivet. Utbetalingen er automatisert og tilpasset fremdriften i prosjektene. Brukerstyrte prosjekter utbetales automatisk i 1. og 2. tertial, men rapporterer etterskuddsvis for 3.tertial. Kostnader i henhold til mottatte rapporter fra disse prosjektene, er belastet FoU-regnskapet og ført som leverandørgjeld i balansen, der utbetaling ikke har skjedd pr 31.12.09.

Note 9. Eiendomsfondet

Alle Forskningsrådets inntekter og kostnader vedrørende eiendomsforvaltningen er ført i resultatregnskapet. Resultatet for 2009 er disponert mot eiendomsfondet.

Eiendomsforvaltningen relaterer seg til inntekter og kostnader knyttet til tomter eid av Norges forskningsråd, men som festes av andre institusjoner. Midlene knyttet til Eiendomsfondet er unntatt fra Statens konsernkontoordning. Eiendomsfondet blir i tillegg til resultatet fra ordinær drift, også tilført kapitalinntekter.

Årets resultat i eiendomsregnskapet er 6,0 mill. kr. Dette overskuddet blir i sin helhet disponert mot Eiendomsfondet.

Forskningsrådet har i 2009 avhendet tomten i Sognsveien 72. Dette bygget ble solgt til NGI for 10 mill.kr. Dette salget gir en regnskapsmessig gevinst på 1,8 mill.kr.

Eiendomsfondet er bygd opp av tidligere års resultat på eiendomsregnskapet. Eiendomsfondet har i 2009 utviklet seg slik:

Eiendomsfondet	2009
IB Eiendomsfond	20 090
Resultat 2009	6 047
UB Eiendomsfond	26 137

Note 10. Forskningsforpliktelser

Sammenhengen mellom forskningsforpliktelsene fra 2008 er som følger

Divisjon	2009	2008
Store satsinger	550 968	1 213 843
Vitenskap	327 179	
Innovasjon	221 958	
Administrasjon	79 690	
Administrerende direktør, inkl sentralt disp. fond	37 006	
Randsoner	-7 115	-5 148
Estimerte kostnader, se note 18	-59 000	-50 000
Endring tilsagnsfullmakt	73 000	32 500
Brutto forskningsforpliktelser	1 223 686	1 191 195
- herav tilsagnsfullmakter	251 000	210 500
Balanseførte forskningsforpliktelser	972 686	980 695

Overførte forpliktelser fra 2008	1 191 195
Endring 2009 inkl. Randsoner	-1 405
Endring tilsagnsfullmakt	40 500
Tilbakebetalte midler 2009	-6 604
Brutto forskningsforpliktelser til 2010	1 223 686

Note 11. Administrativ avsetning.

Den administrative avsetningen har bygd seg opp med underforbruk på tidligere års bevilgninger på administrasjonsregnskapet. I 2009 har den administrative avsetningen utviklet seg slik:

Administrativforpliktelse	2009
IB 01.01.2009	34 170
Forbruk bevilgninger	-7 060
Resultat 2009	4 833
UB pr 31.12.2009	31 943

Det er tidligere år gjort vedtak om bruk av den administrative avsetningen til investeringsformål innenfor IKT, bygg, organisasjonsutvikling samt noen mindre prosjekter av kortere varighet. Det er forbruk på disse vedtakene som ligger i forbruk bevilgninger.

Note 12. Investeringsfondet

Investeringsfondet blir årlig tilført renter da Investeringsfondet er unntatt fra Statens konsernkontoordning. I tillegg blir det redusert med forbruket på bevilgninger gjort fra Investeringsfondet. Investeringsfondet har i 2009 utviklet seg slik:

Investeringsfondet	2009
Inngående balanse pr 01.01.09	59 048
Resultat 2009	2 771
Forbruk bevilgninger	(3 184)
Utgående balanse pr 31.12.09	58 635

Note 13. Pensjonsmidler/-forpliktelser

Norges forskningsråd har to kollektive pensjonsordninger, en i Statens Pensjonskasse, og en i Vital. I tillegg er det inngått pensjonsavtaler utover ordinær ordning som tas over driften. Disse pensjonsordningene er forsikringsteknisk oppbygd, og regnskapsføres i henhold til Norsk Regnskapsstandard om pensjonskostnader som en ytelsesplan. Premiefastsettelse og beregning av verdien av pensjonsforpliktelsene skjer etter actuarielle prinsipper. Det blir simulert en forvaltning av fondsmidler. Avvik i den faktiske utviklingen fra de beregningsmessige forutsetninger vil kunne gi både en over- og underfinansiering av ordningene.

Ordningen i Vital gjelder for 7 ansatte, mens ordningen i Staten Pensjonskasse gjelder for 398 ansatte pr 31.12.09. Pensjonsavtalen over drift utover ordinær ordning gjelder for 7 personer.

Tidligere har den resultatmessige effekten av endringene i pensjonsforpliktelsene blitt disponert mot den administrative avsetningen. Denne avsetningen er bygd opp av underforbruk på tidligere års bevilgninger på administrasjonsregnskapet. Bevilgningene skjer etter ett-årsprinsippet, mens pensjonsforpliktelsene er et uttrykk for en langsiktig forpliktelse

for Forskningsrådet. Forskningsrådet vil som en følge av dette disponere den resultatmessige effekten av endringen i pensjonsforpliktelsene på en egen linje i balansen.

Forutsetninger lagt til grunn ved beregningene

Ved beregning av årets netto pensjonskostnad og netto pensjonsmidler (forpliktelse) er følgende forutsetninger lagt til grunn:

Forutsetninger	Vital	SPK	Drift
Årlig diskonteringsrente	5,40 %	5,40 %	5,40 %
Lønnsregulering	4,25 %	4,25 %	4,25 %
Pensjonsregulering	4,25 %	4,25 %	4,25 %
Frivillig avgang			
~ Opptil 45 år	2,00 %	2,00 %	0,00 %
~ Over 45 år	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Forventet avkastning	5,60 %	5,60 %	-
Årlig G-regulering	4,00 %	4,00 %	4,00 %
Inflasjonsrate	2,50 %	2,50 %	2,50 %
Uttak AFP	25,00 %	5,00 %	0,00 %

Beregning inkluderer faktisk avkastning på pensjonsmidlene i Vital for 2009. For SPK, som ikke er en fondsbasert ordning, er avkastning på et simulert fond beregnet.

Beregning av Vital-ordningen:

Sammenstilling av årets pensjonskostnad	2009	2008
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	776	1 033
Rentekostnader på pensjonsforpliktelsen	919	865
Årets brutto pensjonskostnad	1 695	1 898
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-669	-565
Netto pensjonskostnad før amortisering	1 026	1 333
Amortisering av estimatavvik	92	576
Periodisert arbeidsgiveravgift	145	188
Årets pensjonskostnad før arbeidsgiveravgift	1 263	2 097

Avstemming av pensjonsforpliktelser.

Pensjonsordning med netto forpliktelse/ midler	2009 Forpliktelse	2008 Forpliktelse
Pensjonsforpliktelser brutto	18 565	16 421
Pensjonsmidler brutto	-13 239	-11 831
Netto pensjonsforpliktelser	5 326	4 590
Ikke resultatført estimatavvik	-2 341	-762
Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	751	647
Netto pensjonsforpliktelser/ midler i balansen	3 736	4 475

Beregning av SPK-ordningen:

Sammenstilling av årets pensjonskostnad	2009	2008
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	28 650	25 096
Rentekostnader på pensjonsforpliktelsen	24 258	27 691
Årets brutto pensjonskostnad	52 908	52 787
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-20 852	-21 517
Netto pensjonskostnad før amortisering	32 056	31 270
Resultatført estimatendringer og avvik	5 297	6 280
Årets pensjonskostnad før arbeidgiveravgift	37 353	37 550
Netto pensjonskostnad før arbeidgiveravgift	37 353	37 550

Avstemming av pensjonsforpliktelser.

Pensjonsordning med netto forpliktelse/ midler	2009	2008
Pensjonsforpliktelser brutto	503 882	454 784
Pensjonsmidler brutto	-410 789	-366 492
Netto pensjonsforpliktelser	93 093	88 292
Ikke resultatført estimatavvik	-33 012	-37 420
Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	8 472	7 173
Netto pensjonsforpliktelser/-midler i balansen	68 553	58 045

Pensjoner over drift

	2009	2008
Minsteforpliktelse	21 185	15 459
Fremtidig lønnsvekst		
Pensjonsforpliktelse	21 185	15 459
Ikke resultatført esimatavvik	6 322	10 740
Netto pensjonsforpliktelse	27 507	26 199

Note 14. Annen kortsiktig gjeld

I denne posten inngår et kostnadsestimat på kroner 59 000 000,- Dette er kostnader for forskningsprosjekter som er påløpt i 2009, der utbetaling ikke blir foretatt før 2010. For regnskapsåret 2008 var denne avsetningen på 50 000 000,-. Årets avsetning er dermed steget med 9 000 000,- (Se note 3).

Publikasjonen kan bestilles på
www.forskningsradet.no/publikasjoner

Norges forskningsråd
Stensberggata 26
Postboks 2700 St. Hanshaugen
NO-0131 Oslo

Telefon: +47 22 03 70 00
Telefaks: +47 22 03 70 01
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Mai 2010
ISBN 978-82-12-02799-2 (pdf)

Design: Agendum AS
Illustrasjonsfoto: Colourbox.no